

kolai által is közvetített kultúrához és nyelvhasználathoz, ezáltal az ő esélyeik a legjobbak az iskolai elvárások teljesítésében.

A többségi társadalométól eltérő szociokulturális hátterű gyermekeknél elsősorban nem tanulási képességeik, hanem nyelvhasználati szokásaik, ismereteik azok, melyek iskolai esélyeiket jelentősen alakítják. Tanítsuk meg őket – a saját nyelvhasználatuk mellett – az iskola által elvárt nyelvhasználati módra is, és akkor már nem lesz számukra az *iskola nyelve idegen nyelv*.

Verebélyi Gabriella

Sportoló közösségekhez tartozás mint társadalmi védőfaktor¹

Számos tanulmány bizonyította a sport jótékony hatását a fiatalok – elsősorban a serdülőkoriak – fizikai, lelki és mentális státusára.² Míg ezek a munkák nagyrészt az egészség szempontjából vizsgálták a sport szerepét a fiatalok életében, tanulmányomban arra vállalkoztam, hogy a sportolás gyakorisága helyett a sportoló közösségekhez való tartozás mint társadalmi védőfaktor hatását vizsgáljam meg a Debreceni Egyetem hallgatói körében. Korábbi kutatásainkban feltártunk a sportolás és dohányzás, alkohol-, drogfogyasztás közötti összefüggéseket,³ illetve ennek hatását a debreceni egyetemisták értékrendjére, jövőképre,⁴ de a sportoló közösségekhez, csoportokhoz tartozás vizsgálata még nem valósult meg. Ennek jelentősége abban rejlik, hogy a sportoló csoporthoz tartozás nemcsak a sporttevékenység végzése által tekinthető védőfaktoroknak, hanem a társas támogatás mértéke miatt is, ugyanakkor a társas hatóképesség hozzájárulhat a dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás nagyobb valószínűségéhez, ezáltal rizikófaktornak is tekinthető.⁵

Kutatásom újszerűsége, hogy túlmutat a sportolás és a sportolói közösséghez tartozás egészség szempontú vizsgálatán. Vizsgáltam a sportoló közösséghez tartozás hatását az egészség mindhárom (szomatikus, pszichés és szociális) dimenziójára,⁶ de emellett meg-

1 A publikáció elkészítését a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0024 számú projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

2 [1] Pikó Bettina & Keresztes Noémi (2007) *Sport, lélek, egészség*. Budapest, Akadémiai Kiadó. [2] Keresztes Noémi (2007) Ifjúság és sport. In: Pikó Bettina (ed) *Ifjúság, káros szenvedélyek és egészség a modern társadalomban*. Budapest, L'Harmattan. pp. 184–199. [3] Mikulán Rita, Keresztes Noémi & Pikó Bettina (2010) A sport mint védőfaktor: fizikai aktivitás, egészség, káros szenvedélyek. In: Pikó Bettina (ed) *Védőfaktorok nyomában. A káros szenvedélyek megelőzése és egészségfejlesztés serdülőkorban*. Budapest, L'Harmattan – Nemzeti Drogmegelőzési Intézet. pp. 115–130.

3 Kovács Klára (2012) Egyetemisták és káros szenvedélyek. Rizikó- és védőfaktorok a debreceni egyetemisták egészségmagatartásában. In: Dusa, Kovács, Nyüsti, Márkus & Sörös (eds) *Egyetemi élethelyzetek. Ifjúságszociológiai tanulmányok*. II. kötet. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó. pp. 145–164.

4 [1] Kovács Klára (2013) A sportolás hatása a debreceni egyetemisták értékrendjére és jövőképre *Felsőoktatási Műhely*. (Megjelenés alatt.) [2] Perényi Szilvia (2008) *Value Preferences of the Physically Active and Non-Active Hungarian Youth Population*.

5 [1] Pikó Bettina (2002) *Egészségtudatosság serdülőkorban*. Budapest, Akadémiai Kiadó. [2] Pikó Bettina (2010) Közösségi hatóképesség és más társas befolyás szerepe a serdülők dohányzásában és alkoholfogyasztásban. In: Pikó Bettina (ed) *I. m.* pp. 87–101.

6 Brassai László és Pikó Bettina (2010) Protektív pszichológiai jellemzők szerepe a serdülők egészséggel kapcsolatos magatartásában. In: Pikó Bettina (ed) *I. m.* pp. 55–69.

néztem azt is, hogyan hat a hallgatók értékrendjére és a tanuláshoz, munkához kapcsolódó attitűdjeire, illetve jövőképére, mivel ezek komoly szerepet játszanak az egyetemisták hosszú távú eredményességére. Továbbá ebből következtetni lehet a felsőoktatási intézmények értékátadó funkciójának működésére is. Ezen összefüggések feltárása e speciális társadalmi csoport (egyetemisták) körében eddig még nem valósult meg. Az elemzést az előző vizsgálatokhoz hasonlóan a Campus-lét kutatás⁷ keretében, a Debreceni Egyetemen 2010 őszén végzett online kérdőíves felmérés adatbázisán végeztem (N = 4189). A mintába a nappali tagozatos, alap-, mester- és PhD-képzésben részt vevő hallgatók kerültek, a mintát karok szerint súlyoztuk.

Kutatásomban a pozitív pszichológia szemléletmódjának mintájára pozitív társadalomtudományi, nevelésszociológiai megközelítést alkalmaztam. Előbbinek kidolgozása Seligman⁸ és Csikszentmihalyi nevéhez köthető. Véleményük szerint a társadalomtudományokra jellemző kritikai attitűd helyett – mely leginkább a társadalom patológiás eseteit, diszfunkcióit és ezek okait vizsgálja – fontosabb és hasznosabb lenne megtalálni azokat a pozitívumokat, védőfaktorokat, amelyek az egyének és közösségek jóllétét segítik elő. A kutatások elsősorban az egészség megőrzéséhez, fejlesztéséhez, tehát az eredményes prevencióhoz alkalmas tényezők felkutatására irányulnak, de az egészség komplex volta miatt a felderített tényezők az élet teljes minőségére hatnak. Így nemcsak az egyén szintjén tapasztalhatók a pozitív változások, hanem akár közösségi, társadalmi szinten is. Ilyen védőfaktorok lehetnek a társas támogatás, a vallás vagy a társadalmi tőke.

Számos szerző bizonyította a sport és a káros szenvedélyek között fennálló kapcsolatot, de ezek eltérő formában fordulnak elő. Donovan⁹ az életmódbeli koherenciát hangsúlyozza, tehát aki számára fontos az egészségének megőrzése (pl. egészségesen táplálkozik, rendszeresen sportol), más területen is törekszik erre (pl. tartózkodik a káros szenvedélyektől). Más szerzők kutatási eredményei szerint viszont ez nem feltétlenül van így: az egészségmagatartásban egyéni mintázatok is kialakulhatnak. Éppen ezért bizonyos esetben előfordul, hogy a sportolás alkoholfogyasztással és dohányzással jár együtt, sőt akár a drogfogyasztás magasabb gyakorisága is megfigyelhető.¹⁰ Éppen ezért nem tekinthető egyértelműen védőfaktornak a sport.

A sport és értékek, attitűdök kapcsolatát kétféleképpen közelíthetjük meg: hogyan jelenik meg a sport mint érték az egyén életében (milyen pozitívumokat hoz a sportolás az egyén életébe, milyen ismereteket, képességeket, készségeket, tulajdonságokat fejleszt, miként hat a fizikumra pszichikumra, jellemre stb.), illetve hogyan járul hozzá az értékekhez, attitűdökhöz. A sporttevékenységben való részvétel egy sportoló közösség, csoport tagjaként hozzájárul a szociális, emocionális, mentális jóllétéhez. A sport segít fejleszteni a fizikai adottságokat, a szociális kompetenciákat, hozzájárul a tanulmányi eredményes-

7 „Campus-lét” a Debreceni Egyetemen. Csoportok, csoportthatárok, csoportkultúrák OTKA K 81858 számú kutatás. A három éves kutatás 2010 februárjában kezdődött. A kutatás vezetője Prof. Dr. Szabó Ildikó.

8 Seligman, M. E. P. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist* 55 (1). pp. 5–14.

9 Donovan, John E., Jessor, Richard & Costa, Frances M. (1993) Structure of Health-enhancing Behavior in Adolescence: A Latent-Variable Approach. *Journal of Health and Social Behavior* 34/December. pp. 346–362.

10 Pikó Bettina (2002) *Egészségtudatosság serdülőkorban*. Budapest, Akadémiai Kiadó.

séghez, segít megfogalmazni és elérni az élet-, illetve egyéb célokat, megtalálni a megfelelő pozíciókat, s vállalni a vezetői feladatokat egy csoportban.¹¹

Mely értékpreferenciákra van hatással a sport? Ezekre, s ezekhez hasonló kérdésekre keresett választ Perényi Szilvia az Ifjúság 2000–2008 kutatássorozat keretében. Perényi¹² elemzésében négy értékpreferenciát különített el a fiatalok körében: materiális (pénz, gazdagság, hatalom, szépség), nem-materiális (belső harmónia, szerelem, béke, a család biztonsága), tradicionális (társadalmi felelősségvállalás, haza, szokások, vallásosság) és nyitott (érdekes és változatos élet, kreativitás, szabadidő, barátság). Azok a fiatalok, akik nézőként vesznek részt sporteseményeken fontosabbnak tartják a materiális értékeket, a sportolók és sportot tv-ben nézők pedig inkább kevésbé tartják fontosnak. A tradicionális értékek tekintetében pozitív kapcsolat volt megfigyelhető a sportesemények látogatásával és nézésével, míg a nyitott értékek (érdekes és változatos élet, kreativitás, barátság, szabadidő) esetében a legmagasabb befolyásoló tényező a sportolás volt, ami azt mutatja, hogy ebben az esetben a sportolás felülírja a hagyományos szociokulturális tényezők hatását, mint a nemi és iskolázottsági különbségek, hátrányok. Ha egyenként vizsgáljuk meg az értékek jelentőségét és a sport kapcsolatát, akkor azt az eredményt kapjuk, hogy a sportolók szignifikánsan fontosabbnak tartják az igaz barátságot, a kreativitást, az érdekes életet és a szabadságot nem sportoló társaiknál. Összességében konklúzióként azt vonta le a szerző, hogy a magyar fiatalok posztmodern élménykereső, önmegvalósításra törekvő értékek segítségével keresik a jövőjüket, s ezek határozzák meg szabadidős tevékenységeiket is.¹³

Vizsgálati eredmények

A hallgatók mentális státusát a kilenc itemből álló Beck-féle Depressziós Skála és egy négy állításból álló reménytelen jövőkép-skála¹⁴ segítségével kérdeztük meg. Egy-egy kérdés vonatkozott a bizalom mértékére a saját, illetve a társadalom jövőjébe. Minden kérdésre adott választ 0-tól 100-ig tartó skálává kódoltam át és varianciaanalízissel néztem meg a két csoport közötti különbségeket (0 jelölte, ha egyáltalán nem jellemző/nem fogyaszt, 100 pedig, ha teljes mértékben/hetente többször fogyaszt).

A hallgatók értékvilágát egy 36 cél- és eszközértékből álló kérdéssorral vizsgáltuk meg, illetve 16–16 attitűd segítségével igyekeztünk feltérképezni a tanuláshoz és munkához kapcsolódó beállítódásokat. Az adatok redukálása érdekében ezeket is faktoranalízisnek vettem alá, majd a faktorsúlyokat szintén 0-tól 100-ig tartó értékekké való átkódolása

11 [1] Greenleaf, Christy, Boyer, Elizabeth M. & Petrie, Trent A. (2009). High school sport participation and subsequent psychological well-being and physical activity: The mediating influences of body image, physical competence, and instrumentality. *Sex Roles* 61 (9–10). pp. 714–726. [2] Taliaferro, Lindsay A., Rienzo, Barbara A. & Donovan, Kristine A. (2010). Relationships Between Youth Sport Participation and Selected Health Risk Behaviors From 1999 to 2007. *Journal of School Health* 80 (8). pp. 399–410.

12 [1] Perényi Szilvia (2010a) On the Fields, in the Stands, in front of TV – Value Orientation of Youth Based on Participation in, and Consumption of Sports. *European Journal for Sport and Society* (7) 1. pp. 41–51. [2] Perényi Szilvia (2010b) The Relation between Sport Participation and the Value Preferences of Hungarian Youth. *Sport in Society*, No. 6. pp. 984–1000.

13 Perényi Szilvia (2010c) *Sportoló és nem sportoló fiatalok életvitelhez kapcsolódó értékei*. Doktori Értekezés. Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Sporttudományi Doktori Iskola.

14 1. Úgy látom, hogy a jövőm reménytelen és a helyzetem nem fog változni. 2. Sötétlen látom a jövőmet. 3. Sosem fognak úgy alakulni a dolgok, ahogy én akarom. 4. Felesleges igazán törni magam valamiért, amit akarok, mert valószínűleg úgysem érem el.

után ANOVA-val néztem meg a sportoló csoporthoz tartozó és nem tartozó válaszadók közötti különbségeket.

A hallgatók 11 százaléka válaszolta azt, hogy évente, vagy soha nem sportol, mintegy negyedük (24,7 százaléka) csupán havi rendszerességgel sportol, míg a legalább hetente egyszer 64,2 százalék. Valamely sportegyesületnek, sportklubnak a hallgatók 10,8 százaléka tagja, extrém sportot űzőnek pedig 2,2 százalék, így összesen a hallgatók 13 százaléka végez valamilyen sporttevékenységet szervezett körülmények között.

A sportoló közösséghez, csoporthoz tartozás mint védőfaktor és káros egészségmagatartás, jóllét kapcsolata

A kutatási eredmények jól mutatják, hogy a sportoló közösséghez tartozás védőfaktorként funkcionál a mentális problémákkal, pesszimizmussal szemben: azok a hallgatók, akik tagjai valamilyen sportoló csoportnak szignifikánsan kevesebb pszichoszomatikus tünetről számoltak be (alacsonyabb pontszámot értek el a Beck-féle Depressziós Skálán), kevésbé jellemző rájuk a reménytelen jövőkép és pesszimizmus, s optimistábbak a saját jövőjükét illetően. Igaz azonban az is, hogy a társadalom jövőjét illetően ők is kevésbé bizakodóak nem sportoló társaikhoz hasonlóan, a különbség a két csoport között minimális és nem szignifikáns. Hasonló eredményeket kaptunk a sportolás gyakorisága mentén kialakított csoportok esetében is: a sportolás gyakoriságával csökkent a reménytelen jövőkép skálán elért pontszámok, s növekedett a saját jövőbe vetett bizalom mértéke. A rendszeresen sportoló körében az előbbi átlagos pontszáma 11,4, utóbbié 76,5 pont.¹⁵ Mindebből pedig jól látszik, hogy a rendszeres és a közösségben végzett sport hozzájárul a hallgatók mentális állapotának javuláshoz, jobb közérzetéhez, s az optimista jövőkép kialakulásához, ezáltal a hallgatók mentális, pszichikai jóllétéhez. Ugyanakkor nem találtunk szignifikáns különbséget a két csoport tagjai között a barátokkal történő találkozás gyakoriságában, de az 1. táblázatból látható, hogy gyakrabban találkoznak a barátaikkal, akik tagjai sportkörnek. Ez a sportolás általunk vizsgált, közösségi formájából is adódhat, hiszen egy nagyobb sportolócsoportban is számos informális, baráti kiscsoport jöhet létre, akikkel az egyén más körülmények közt is szívesen tölti szabadidejét (pl. bulizás, tanulás stb.). De arra is találtunk példát, hogy egy már létező baráti csoport közös szabadidős tevékenysége lehet éppen a sport.

Az általunk vizsgált sportoló csoportok, közösségek tagjai nagy valószínűséggel ilyen, szabadidős tevékenységként sportoló hallgatók csoportjai, akik hasznos időtöltésként, baráti, közösségi élmények megéléséért végzik az adott tevékenységet, s kevésbé jellemző rájuk a versenysport (a versenysportolók aránya a kutatásból nem derül ki). Ez magyarázhatja azt, hogy szignifikánsan magasabb arányban fogyasztanak alkoholt a sportkörtagok, s gyakrabban fordul elő velük a nagyivászat (1. táblázat). Bár hozzá kell tennünk, hogy az alkoholfogyasztás gyakorisága nem jelenti nagy mennyiségű alkohol bevitelét a szervezetbe, de a nagyivászat már igen. Ennek hátterében két tényező állhat. Az egyik a sportközösséghez tartozás társas jellege, mint azt fentebb már említettem, ami együtt jár olyan egyéb szabadidős tevékenységek végzésével is, ahol a fogyasztás, az addikciók na-

¹⁵ Kovács Klára (2012) Egyetemisták és káros szenvedélyek. Rizikó- és védőfaktorok a debreceni egyetemisták egészségmagatartásában. In: Dusa, Kovács (et al) (eds) *I. m.* pp. 145–164.

gyobb valószínűséggel fordulnak elő, s ebben nagy szerepet játszik a társas hatóképesség is (pl. bulizás). Ilyen körülmények között a sportpályán együtt mozgó társakkal, barátokkal gyakrabban előfordulhat egy pohár sör, vagy más alkohol elfogyasztása mint társas tevékenység a kocsmában, vagy valamilyen szórakozóhelyen, akár egy kemény edzés, játék után is. Ennek csapatépítő, összekovácsoló szerepe is lehet a csoport tagjai között. Ebben az esetben a sportoló csoportban, csapatban működő társas hatás rizikófaktorként funkcionál az alkoholfogyasztás, különösen nagyivászat tekintetében, ez pedig alátámasztja a korábbi kutatási eredményeket.¹⁶ A kortárshatás szorosan összefügg azzal, hogy a társas háló már serdülőkorban átstrukturálódik: a szülőktől való nagyobb függetlenség igénye megnő, s a kortárs csoportok, pl. sporttársak, sportoló barátok, jelentősebbé válnak a fiatalok számára.¹⁷ A felsőoktatásban részt vevő hallgatók körében pedig talán még erősebb hatása van a kortársi közösségeknek. A hallgatók az elitista oktatókat nem tekintik többé mintaadónak, inkább saját, hallgatótársak által létrehozott kiscsoportokhoz (pl. sportoló csoportokhoz, diákszövetségekhez) kezdenek kötődni, átvéve azok normáit, szokásait, értékrendjét.¹⁸

1. táblázat: A sportoló közösséghez, csoporthoz tartozó és nem tartozó egyetemisták közötti különbségek a depressziós tünetek, a reménytelen jövőkép értékeiben, a bizalom mértékében, a barátokkal való találkozás gyakoriságban, a dohányzás, alkoholfogyasztás, nagyivászat tekintetében

	Beck-féle depressziós skála	Reménytelen jövőkép	Bizalom a társadalom jövőjében	Bizalom a saját jövőben	Barátokkal találkozás gyakorisága	Dohányzás	Alkoholfogyasztás	Nagyivászat
Tagja sportkörnek	12,8	10,9	47,6	80,2	77,8	24,9	48,0	35,0
Nem tagja sportkörnek	15,4	13,0	46,5	73,7	75,7	23,3	41,8	27,0
Sig.	0,000	0,019	0,44	0,000	0,075	0,318	0,000	0,000

Forrás: Campus-lét adatbázis.

Másik magyarázó tényező lehet az alkoholfogyasztás normaként működése az egyetemisták körében: a campus-léthez szervesen hozzátartozik a bulizás, s ennek szinte elengedhetetlen része az alkoholfogyasztás, olykor nagy mennyiségben. A lerészegedés társadalmunkban nem szégyenletes dolog, sőt, úgy tűnik, hogy a serdülőkorúakhoz hasonlóan a kortársak körében is a befogadás és elismerés egyik eszköze,¹⁹ s ettől pedig még az olyan önfegyelmet, kitartást és erős jellemet igénylő tevékenység, mint a sportolás sem véd az egyetemisták esetében. Ezt alátámasztja korábbi vizsgálatom, melyben azt kaptam, hogy az alkoholfogyasztás pozitívan korrelál a sportolás gyakoriságával, s nem volt szignifikáns különbség a sportolás gyakorisága mentén kialakított csoportok és a nagyivászat előfordulása között. Bár a korábbi vizsgálat szerint a sport védőfaktoraként funkcionált

16 Martens, Dams, O'Connor, Beck & Niels (2006) A systematic review of college student-athlete drinking: Prevalence rates, sport-related factors, and interventions. *Journal of Substance Abuse Treatment* (31) 3. pp. 305–316.

17 Pikó Bettina (2007) Ifjúság és modernitás. In: Pikó Bettina (ed) *I. m.* pp. 11–19.

18 Pusztai Gabriella (2011) *A láthatatlan kéztől a baráti kezekig*. Budapest, Új Mandátum Kiadó.

19 Pikó Bettina (2007) *I. m.*

a dohányzással szemben,²⁰ de jelen vizsgálatban, s másokban²¹ sem találtak szignifikáns különbséget a sportolók és nem sportolók között. Ugyanakkor a sportolás közösségi formája egyértelműen véd a drogfogyasztással szemben (Spearman-féle korrelációs együttható értéke $-0,06^{**}$, $^{**}p < 0,01$): a két változó között negatív korreláció figyelhető meg, ami azt jelenti, hogy a sportkörhöz való tartozás csökkenti a drogfogyasztás valószínűségét az egyetemisták körében is.

A harmadik magyarázó tényező lehet az, hogy elemzésembe bevontam a sportolók csoportjába a kisszámú, de a sport szempontjából releváns extrém sportolókat is. Maga az extrém sport olyan tevékenységeket foglal magába, amely önmagában is sok esetben baleset-, s olykor életveszélyes lehet (pl. hegymászás, bungee jumping, snowboard stb.). Ez egyfajta „adrenalinfüggőséghez” vezethet, hisz e tevékenységek végzése közben olyan hormonok, enzimek szabadulnak fel a testben, amely egy felfokozott lelkiállapot, izgalom átéléséhez vezethet. Az ilyen jellegű érzelmek arra ösztönözhetik az egyéneket, hogy újra és újra átéljék ezt az élményt, s ez akár függőséghez, pl. „adrenalinfüggőséghez” vezethet. Bár ez a „függőség” fizikailag kevésbé, de érzelmileg párhuzamba hozható akár a drogfüggőséggel is. Így maga az extrém sport őrzése is egy sajátos, veszélyekkel tűzdelt, de mindenképp – és pont emiatt – izgalmas életmódhoz, életvitelhez vezethet, amelynek a káros – egészségre veszélyes – szenvedélyek is részét képezhetik (alkohol- és drogfogyasztás, dohányzás). Éppen ezért az extrém sportolók bevonása a vizsgálati mintába megemelheti összességében is e káros szenvedélyek gyakoriságát a sportoló csoportok tagjai között.

Sportoló közösséghez tartozás hatása az értékekre, tanulásához és munkához kapcsolódó attitűdökre

Az adatok redukálása érdekében faktorelemzésnek vetettem alá az értékeket és attitűdöket, s hat értékpreferenciát, öt munkaattitűd- és négy tanulásához kapcsolódó attitűdtípust különböztettem meg. Az értékek mentén a következő értékrendek rajzolódtak ki: *értelmiség, puritán-felhalmozó, posztmateriális vallásos-keresztény, önmegvalósítást előtérbe helyező, materiális és innováció-orientált értékrend*.²² A faktorsúlyokat 0-tól 100-ig tartó skálává kódoltuk át, ahol 0 jelölte, ha egyáltalán nem érvényes az adott értékrend a válaszdóra, 100 pedig, ha teljes mértékben, s a két csoport közötti különbségeket varianciaanalízissel vizsgáltam meg. Az eredmények azt mutatják, hogy egyetlen értékpreferencia mentén van különbség a sportkörhöz tartozó és nem tartozó hallgatók között, ez pedig a vallásos-keresztény értékrend. Ezen értékrend a várt eredményekkel ellentétben kevésbé fontos a sportoló közösséghez tartozók számára.

Az elemzés során a többi attitűdtípusban nem találtam szignifikáns különbséget. Ez alátámasztja Snyder és Baber²³ eredményeit, ugyanis ők sem találtak szignifikáns különbsé-

20 Kovács Klára (2012) *I. m.*

21 Mikulán Rita (2007) Versenysportolók dohányzási szokásai és alkoholfogyasztása. *Magyar Sporttudományi Szemle* 8 (2). pp. 28–31.

22 Az értékrendek jellemzőit lásd korábbi munkámban (Kovács 2013). A faktorok összetétele részben megegyezik Marián Béla munkájával (2012) A debreceni egyetemisták értékvilága az empirikus adatok tükrében. In: Dusa, Kovács (et al) (eds) *I. m.* pp.147–116.

23 Snyder, E. E. & Baber, L. L. (1979) A profile of former collegiate athletes and nonathletes: leisure activities, attitudes toward work, and aspects of satisfaction with life. *Journal of Sport Behavior* (2) 4. pp. 211–219.

get a sportoló és nem sportoló egyetemisták között a munkaattitűdök tekintetében sem a tanulmányok folytatása során, sem pedig az egyetemről való kilépés utáni időszakban. Úgy tűnik, hogy akár tagja egy hallgató sportolókörnek, akár nem, nincs különbség közöttük abban, hogy milyen tényezők fontosak számukra a leendő munkájukkal, munkahelyükkel kapcsolatban, akár csak az egyetemi tanulmányok végzésének motivációiban, a tanuláshoz fűződő viszonyukban.

Összegzés

A kutatás eredményei szerint a sportkörhöz tartozás védőfaktorként funkcionál a mentális problémákkal szemben: e hallgatóknak kevesebb pszichoszomatikus tünetük van, kevésbé jellemző rájuk a reménytelen jövőkép, optimistábbnak látják jövőjüket, s kisebb valószínűséggel fordulnak kábítószerhez, ezáltal hozzájárul az egészség megőrzésén túl a hallgatók mentális, pszichikai jóllétéhez. Ugyanakkor a sportoló közösséghez tartozás nem tekinthető minden szempontból védőfaktornak, sőt a nagyívászat tekintetében rizikófaktorként funkcionál az egyetemisták esetében.

Nem találtam szignifikáns különbséget a munkához és tanuláshoz kapcsolódó attitűdök tekintetében, s az értékrendek közül egyedül csak a vallásos-keresztény értékpreferenciákban van különbség a két csoport között: itt a sportkörtagság csökkenti az ezen értékrendhez kapcsolódó értékek fontosságát a hallgatók számára.

Kovács Klára

A kutatónők pályaválasztási motivációi a műszaki, informatikai, és egyes természettudományi területeken¹

Annak ellenére, hogy megszűnt a nemek közötti de jure diszkrimináció az egyes tudományterületeken, a nők a műszaki, informatikai, matematikus, fizikus képzésekben hagyományosan alulreprezentáltak. További hátrányt jelent a megszerzett diplomával való elhelyezkedés is. Ez nemcsak Magyarországon van így, az Európai Unió tagállamaiban, illetve az OECD országokban végzett kutatások is arról szólnak, hogy a nemek közötti esélyegyenlőtlenség a tudományos kutatás-fejlesztés területén általában is számottevő, de a különbségek az ipari kutatások terén a legnagyobbak.²

Nemcsak a főleg tradicionális szerepmegosztást preferáló országokban, hanem még azokban is léteznek különbségek a nemek foglalkozási koncentrációjának tekintetében, ahol a kutatóként dolgozó nők és férfiak számának általános aránya viszonylag kiegyensúlyozott a különböző K+F szektorokban és tudományterületeken. Ezekben az országok-

¹ A kutatás a TÁMOP 4.2.2. C pályázat támogatásával készült.

² [1] *Women in Industrial Research. Analysis of statistical data and good practices of companies*. European Commission, EUR 20814, 2003. [2] *Employment in Europe 2010. European Commission Directorate-General for Employment*. Social Affairs and Equal Opportunities Unit D.1 Manuscript completed in October 2010.